

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ

1955-1974 YILLARI ARSINDA KIBRIS'TA
YAŞANAN CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

AHMET ÖZKAN
970122

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA
2001

ÖNSÖZ

Geçmişini bilmeyen, geleceğe sağlıklı ve emin adımlar atamaz. Bir tarihi tarih yapan, tarihi yazıya geçirmek değil, tarihi yaşamaktır. Tarihi yaşamak ise ancak yakın tarih çerçevesinde o dönemi yaşamış insanların bizzat müsbet ve menfi anılarını dinlemekle mümkündür.

Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi'nin üzerinden henüz çok geçmemiştir. Bu nedenle bizler yakın tarihimizde ülkemizde olup bitenleri hem otoriter kimselerden hem de o dönemi yaşamış insanlarımızdan öğrenmek, yazıya dökmek ve gelecek nesillere aktarmak zorundayız. Eğer biz kendi tarihimize sahip çıkmazsak, ileride bizlere ve özgürlüğümüze yapılacak her türlü haksızlıklara karşı sesimizi kesmek, boyun eğmek zorunda kalırız.

Kıbrıs Türk'ünün haklı mücadelelerinin dış yüzünü herkes bilmektedir. Fakat bu mücadele dönemlerinde kayda geçmemiş, önemli, yönleri de tarihe aktarmalıyız. Böylelikle unutulmaya yüz tutmuş tarihimizin iç yüzünü de belgelerle gözler önüne serip, Kıbrıs Türk Mücadele Tarihini bütünüyle geleceğe daha güçlü delillerle, güçlenmiş bir şekilde aktarabilelim.

1955-1974 arası dönemde yaşanmış anılar, o dönem tarihinin objektif bir şekilde anlaşılması için gerçekten çok önem arz etmektedir. Yaşlı insanlarımızın anlattığı bu anılar, bizim okuduğumuz alışlagelmiş tarih anlayışının üstünde tarihi özellikler taşımaktadır. Bu çalışmam 1955-1974 arası yaşanmış anıları içermektedir.

Bu araştırmayı hazırlarken bana yardımcı olan, Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı, Türk Dili ve Edebiyatı

Bölüm Başkanı saygıdeğer hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a ve
diğer yardım elini uzatanlara teşekkür ediyorum.

Ahmet Özkan

Lefkoşa, 2001

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Giriş.....	1
<u>1955-1963 Yılları Arasındaki Hatıralar</u>	
Metin Bıçkıcıoğlu (1955).....	4
Murat Hüsnü Önad (1957).....	5
Metin Bıçkıcıoğlu (1958).....	6
Kemal Öztürk (1960).....	7
Murat Hüsnü Önad (1960).....	8
Mustafa Şekercioğlu (1960).....	10
Ali Hoca (1963).....	11
Metin Bıçkıcıoğlu (1963).....	13
<u>1964-1974 Yılları Arasındaki Hatıralar</u>	
Ali Taşkiran (1964).....	15
Kemal Oyuncu (1964).....	16
Murat Hüsnü Önad (1964).....	18
Murat Hüsnü Önad (1964).....	20
Ali Hoca (1974).....	21
Muharrem Saldıray (1974).....	23
Murat Hüsnü Önad (1974).....	26
Oğuz Metiner (1974).....	27
Şahıs Adları Dizimi.....	31
Yer Adları Dizimi.....	32

GİRİŞ

Kıbrıs Türk Mücadele Tarihini, 1878 yılına dayandırmak gerekir. 1878'de ada Osmanlı hakimiyetinden çıkarak İngiliz sömürmesine girmiştir. İlk mücadele aslında sömürgeci İngiliz'e karşı başlamıştır ve mücadele ruhunun temelleri böylelikle atılmıştır.

Adada İngiliz sömürgesinin zayıflamağa başladığı dönemlerde, Rumlar Enosis'i gerçekleştirmek için 1955'te E.O.K.A.'yı kurdular. Kıbrıslı Türkler de buna karşı, Türk halkının bağımsızlığı için 1958'de T.M.T.'yi kurdular. Türk halkı T.M.T.'yi kurmak mücadelesini meşrulaştırmıştı.

Olumsuz bir çok mücadelenin olduğu bir sırada ,1960'ta,Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu.Başlangıçta güzel gibi görünmesine rağmen, Makarios'un önderliğinde Rumlar Enosis hayallerine resmiyet kılıfı giydirerek, Kıbrıs'ta, Türklere karşı barbarca saldırılara başladılar. 1963'te ise Cumhuriyet resmiyetini yitirerek, Rumların saldırıları gitgide çoğalmaya başladı. İmkansızlıklara rağmen Türkler, Dr .Fazıl Küçük önderliğinde gerekli mücadeleleri yapmaya başladılar. Fakat Rum saldırıları Yunanistan'ın desteğiyle şiddetlenirken, bir çok yerde katliamlar oluyor, bir çok yerde şehitler veriliyordu.

Adada ki Türk mücadelesi artık kırılma safhasına girerken 20 Temmuz 1974'te ,Türkiye Cumhuriyeti adaya çıkarma yaparak barış hareketini gerçekleştirdi.Kıbrıs Türk Halkı mücadeleleriyle ve anavatanın yardımıyla, yeniden özgürlüğüne kavuştu, Türk halkının esas özgürlüğü ve bağımsızlığı 15 Kasım 1983 günü büyük bir coşku ile , K.K.T.C.'nin kurulmasıyla gerçekleşti.

İşte bu tarihi seyir içerisinde yaşamış büyüklerimizin anılarıyla karanlıkta kalmış gerçekleri aydınlığa çıkartmak ve gelecek nesillere

aktarmak bizim en asli görevimizdir. Kıbrıs Türk mücadelesi tarihi ancak bu şekilde gelecek nesillere tam anlamıyla aktarılabilir.

1955-1963 YILLARI ARASINDAKİ HATIRALAR

“1955’lerde Tahtakale’de T.M.T.’nin gençleri bölgenin Rumlara verilmemesi için bir araya gelirlerdi.

Rumlara karşı bir savunma mekanizması oluşturulup, çalışmalar yapıldı. Türk Tahtakale Mahallesinin her tarafı Rum mahalleleriyle çevriliydi. Mahallenin giriş ve çıkışları İngiliz askerlerinin kontrolündeydi.

Rumlar’a gözdağı vermek amacıyla gençlerimiz, kendi imkanları ile yaptıkları bombaları, gecenin bir vakti yalın ayak Rumlar’a atıp gelirlerdi.”

(Metin Bıçkıcıoğlu, 1955) 1935

Lefkoşa

“ Ben 1957’lerde Sosyal Hizmetler Dairesinin müdürüydüm. Bir çok yere sürgün gittim. İlk olarak Baf’tan Larnaka’ya, sürülmüştüm. Bir gün bana senin Rumlar’la aran iyi değil, sen T.M.T.’desin diyerek bu günden itibaren Larnaka’ya gidip orada görev yapacaksın dediler. Ben de Larnaka’ya gittim. Bu sürgünleri yapan dairenin İngiliz olan Genel Müdürüydü. Daha sonra Limasol’a, Mağusa’ya , Lefkoşa’ya, ve Baf’a sürgün gittim. En son yine Larnaka’ya gitmişim. Bir gün Genel Müdür Larnaka’ya geldi. Bana sen sürgün gittiğin yerlere aileni getirmez misin? Dedi. Ben de kendisine benim kabahatim var, T.M.T.’deyim. Onların ne kabahati var da arkamdan sürükleyeyim dedim. O da bana yarından itibaren yerine, Baf’a gideceksin dedi ve Baf’a gittim.”

(Murat Hüsnü Önad, 1957) 1920

Mağusa

“ 1958’lerden hadiseler olmaktaydı. Bizim okumamızı sağlamak amacıyla, Cevdet Çuvalcıoğlu isimli bir emekli öğretmen, mahallenin ileri gelenlerinin desteği ile bir okul açmıştı. Bize Fethi Ata Dayı’nın vermiş olduğu bir dükkanda eğitim yaptırılırdı. Bu dükkanın 15-20 metre ilerisinde, Rum tarafı tel örgülerle ayrıldı. Bir gün ders esnasında Rumlar tarafından okula bomba atıldı. Şans eseri bomba patlamadı. Eğer patlamış olsaydı 70’e yakın öğrenci ölebilirdi. Daha sonraları Tahtakale de B.T.M.K.’ye gitmeye başladık. Rum öğrenciler yolumuzu keserlerdi. Biz hep grup halinde ve birbirimize bağlı olduğumuz için onları bir güzel döverdük.”

(Metin Bıçkıcıoğlu, 1958) 1940

Yenişehir

“ T.C.’de 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra ihtilal hükümeti buraya Emin Dirvana isminde büyükelçiyi tayin etti.

Bu adam gelirkenden Makarios ile çok sıkı bir samimiyet, dostluk kurdu. Makarios’un çok iyi niyetli olduğuna kanaat getirmişti, dolayısıyla Rumlar’ında. Bu tutumları bizi endişelendirmekteydi. Ben de T.M.T. üyesiydim. Büyükelçi Kıbrıs’taki Türk liderlerle hiçbir zaman uyuşmadı, daima ters düştü. Teşkilatın elinde bulunan silahları devamlı bir baskı kullanarak kaldırmak, silahlanmayı kırmak ve teşkilatı bozmak istiyordu. Bu durumda biz sakladığımız silahları her 6 ayda bir gömdüğümüz yerden çıkarıp bakımını yapıyorduk. Bu adam geldikten sonra silahları hep sakladık. Bu silahlar elçinin burada kaldığı 2 yıl boyunca toprak altında kaldı. Çoğu paslandı, kullanılmaz hale geldi. Mermiler nemlendi, el bombaları patlamaz oldu.

T.M.T. bu adamı takibe almak istedi. Bu görevi ben üstlendim. Öğlen 14’den gece 22’ye kadar takip ederdim. Alayköy’ün arkasındaki uçak alanının yakınlarında bir eğlence yeri vardı. Bu adam her gün saat 15’te bu eğlence yerine giderdi. Havuzlu, burly bir yerdi. Bu adam bizim kınayacağımız bir tarzda giyinirdi. Bu adam bizim kınayacağımız bir tarzda giyinirdi. Giydikleri bir erkeğe yakışacak şeyler değildi. Bir delikli atlet, bağı açık bir beyaz gömlek, açık beyaz bir şort pantolon, ayağında mavi parmak arası pabuç tam bir külhan beyi havasında. Barda acayip acayip davranışları olurdu. Ne olup olmadığı belli değildi. Daha sonra Kıbrıs’taki davranışları üzerine T.C. onu geri çekti. Burada kaldığı 2 yıl boyunca bize çok zararı olmuştu.”

(Kemal Öztürk, 1960) 1940

Alayköy

“ 1960 yılında ben Baf'taydım. Bizim daireyi Çalışma Bakanlığı almıştı. O zaman bakan Dasusbabalayos'tu. Beni Lefkoşa'ya sürmüştü. Beni Baf'ta bırakmasını söylemiştim fakat kabul etmedi. Lefkoşa'da kalmam gerektiğini söyledi. Çünkü servisin menfaati bunu gerektirmiş. Ben de Lefkoşa'ya gittim. Lefkoşa'da iken bana yardım etmeleri için Denктаş Bey'e, Dr. Fazıl Küçük Bey'e gittim. Bana yardım edemeyeceklerini söylediler. Bende uzun bir süre düşündükten sonra Klerides'e gitmeye karar verdim. Klerides o zaman meclis başkanıydı. Klerides'in yanına gittim. Sekreterine Klerides'i görebilir miyim dedim. O da bana ismimi sordu. Ben de Murat bey demesini söyledim.sekreter Klerides'in yanına gitti ve Klerides'e Murat Bey sizinle görüşmek istiyor dedi. Klerides yanıma gelip hoş geldin Murat Bey dedi. Beraber oturduk karşılıklı kahve içip sohbet ettik. Bana daire ile ilgili sorunum olup olmadığını sordu. Bende var dedim. Beni daireden sürdüler, Baf'a gitmek istiyorum dedim. Klerides bana gereken herşeyi yapacağını belirtti. Bende kendisine teşekkür ettim. Daha sonra beraber evine gidip yemek yedik. Bana ne sıkıntım varsa kendisine söylememi istedi. Bana neden sürgün edildiğimi sordu. Bende kendisine T.M.T. ütesi olduğum için dedim. O da bana bu senin için bir şereftir dedi. Bana sen T.M.T.'de çalıştıysan seni sürende E.O.K.A.'da çalıştı ne fark eder. Herkes vazifesini yaptı dedi.

Ertesi gün Bakanlıktan bir haber geldi. Bakanlığa gitmemi söylediler. Bende hemen Bakanın yanına gittim. Bakan bana Klerides arkadaşın mı? Diye sordu, bende II. Cihan Harbinde beraber esir düştüğümüzü söyledim. Daha sonra ne sıkıntım varsa hemen gereken yardımı yapacağını belirtti. Bende kendisinden beni Baf'a geri göndermesini istedim. O da bana daha yeni getirdiğini, eğer geri

yollarsa herkesin laf edeceğini, en azından altı ay geçmesi gerektiğini söyledi. O da, kendi bakanlığı altında bir daire açılacağını ve benim orada müdür olmamı istedi. Bende kabul ettim.”

(Murat Hüsnü Önad, 1960) 1920

Mağusa

“ 1960 yılında Baf kazasının Prassio köyünde polis olarak görev yapmaktaydım. O zamanki uygulamaya göre, Türk polisleri Rumlar’dan oluşan köylerde görev yapmaktaydı. Bir gün Rum olan ilkokul öğretmeni tarafından öğle yemeğine davet edildim. Yemeği yedikten sonra kahvelerimizi içerken karşımda oturan Rum ailenin yedi yaşındaki oğlan çocuğu ok yaydan çıkmış gibi, hiç beklemediğim bir anda üzerime saldırıp, elbiselerimi çekiştirerek bana Re Rommo Türki (Be Pis Türk) diye hitap etti.

Bir öğretmen çocuğunun bu davranışı bende derin izler bıraktı. Aslında beni burada en çok üzen, karamsarlığa iten yedi yaşında bir öğretmen çocuğunun bana karşı yapmış olduğu bu olumsuz davranış değildir. Beni en çok düşündüren bu küçük yaştaki çocukların gerek okullarda gerek din adamları tarafından Türk düşmanlığı ile beslenmeleridir.

Daha düne kadar beraberce yaşadığımız Rumlar’la birden böyle bir duruma gelmemiz beni gerçekten üzmüştür.”

(Mustafa Şekercioğlu, 1960) 1932

Yenişehir

“ 1963’te olaylar bittikten sonra köyümüz kuşatılmıştı. Köylünün durumunu öğrenmek için helikopterle bir İngiliz, bir Rum, bir de Türk subayı 15 günde bir köye gelirlerdi. Ben ismi Abdullah olan Yüzbaşının eline bir kağıt sıkıştırdım ve köye cephane temin etmesini söyledim. 15 gün sonra köye gelen Yüzbaşı bu kez bizim elimize bir kağıt tutuşturdu ve “emir vardır, köyü boşaltın. Size yardım edemeyiz” der. Hemen civar köylerden kamyon temin ettik ve kısa sürede Badrofan’a göç ettik. Tabi göç bununla bitmemiştir. Mücahitlik Badrofan köyünde de devam eder. Yem, yiyecek köylü tarafından sağlanırdı. Ancak Arpalık köyü Rumlar tarafından basıldı, istenmeyen olaylar yaşandı ve bir emir daha geldi, köyü Akıncılar’a taşıyın. Üç gün içerisinde köy Akıncılar’a taşındı. Yedi köyün göçmeni Akıncılar’da buluştu. Ortak büyük bir kuvvet oluşturuldu. Böylece köy büyük bir koruma altına alındı. Geçici bir süre Akıncılar’da maceralar son bulur.

Bir Cuma günü iki Akıncılar’lı kendi tarlalarından soğan sökmek için Larnaka yoluna giderler. Piyadeleri arabada bırakırlar. Bu sırada Rum polisi gelir, arabanın yanında durur ve piyadeleri görür. İki Türk’ü de tutuklayarak Larnaka’ya götürür.

Hemen köyden Goşşi’ye doğru kuvvet çıkardık. O yola gidene kadar Rum polisi onları aldı ve kaçtı. Aynı saatte Akıncılar komutanı emir verdi, Larnaka yolunu keselim kaç kişi bulursak Akıncılar’a getirelim. Yol kestik 3 araba, 62 Rum’u Akıncılar’a getirdik. Bazısını dövdük bazısını hırpaladık.

Aynı anda yüzlerce Barış Gücü, binlerce Rum asker Akıncılar’ı sardı. Eğer vermesseniz köyü darmadağın edeceyik, daş daş üstüne koymaycayık diye haber yolladılar. Bizim komutanlar da ya o iki adamı verirler ya da biz bunları öldürürüz, ne isterse olsun karşılığını

verdiler. Rum 2-3 saat içinde piyadeler hariç arkadaşları teslim etti. Bu esirlerin içinde birde papaz vardı. Kendisine din adamısın yaptığınız doğru mu? dedik. O da bırakın beni gideyim adamlarınızı serbest bırakırayım dedi. Benim Rumcam iyiydi, karşı çıktım. Yağma yok gördün etrafı gidip olanları bildireceksin. Ya arkadaşlar gelir ya da ölürsünüz dedim. Sonuçta onlar bize arkadaşlarımızı teslim etti, biz de onlara esirlerini teslim ettik.

(Ali Hoca, 1963) 1940

Göçmenköy

“ 21 Aralık 1963 günü gece saat 9:30’da 1500 kişilik bir mahalleyi 45 dakika gibi kısa bir zamanda boşaltmıştık. Bu boşaltmadan Rumlar’ın haberi olmamıştı. Ancak 3 gün sonra Rumlar boşaltma olayını fark etmişlerdi.

Bu sırada babam hastaydı. Dr. Fazıl Küçük’e haber vermiştik. Doktor arabasıyla gelip arabasını Olimpiakos Spor Kulübü’nün altına park etmişti. Tam bu sırada ezan okunmaktaydı ve fanatik Rumlar Doktor’a yakında bu ezan sesleri bitecek diye haykırıyorlardı. Doktor Rumlar’ın bu sözlerine aldırış bile etmedi. Onu evimize getirdiğimizde evdeki taşları ve demirleri görünce bunları ne yaptığımızı sordu. Bizde Rumlar’a karşı kullanmak için diye cevap verdik.

Dr. Fazıl Küçük belinden silahını çıkarıp hiç korkmayın biz de bunlardan da var dedi. Doktorun bu tavrı bizi daha çok umutlandırmıştı.”

(Metin Bıçkıcıoğlu, 1963) 1940

Yenişehir

1964-1974 YILLARI ARASINDAKİ HATIRALAR

“ 3 Mart 1964’te ben Baf’ın Aksu köyündeydim. Rumlar köyün etrafını sararak silahların teslim edilmesini söylediler. Köylü reddetti ve çarpışma başladı. Köyün her tarafından ateş açılıyordu. Mücahitler sabırla ve kararlılıkla mücadele veriyordu. Ateş gündüzleri sürüyor, gece azalıyor veya tamamıyla duruyordu. Bu şekilde çarpışmalar aralıkla 6 gün sürdü. Köylünün kahramanca direnişini kıramadılar ve 9 Mart 1964’te kuşatmayı kaldırıp bölgeyi terk ettiler. Çarpışmalar sırasında şehit verilmedi. Fakat 4 Mart günü fırın yakmak için odun toplamak amacı ile savunma hattının dışına çıkan bir köylü mücahitlerinde görmediğı bir yamaçta Rumlar tarafından vurularak şehit edildi. Rumlar önce onu ağaca bağladılar ve sonra onun karşısına geçerek vurdular. Vururken, vücudunun üzerine kurşun delikleri ile ha çizdiler. Mermi yaraları başından ayağına, bir omzundan diğerk omzuna sıralanmıştı.

Rumlar Temmuz 64’te yeniden köyü kuşattılar ve silahların teslim edilmesini istediler. Ama yine başaramadılar. Bu sefer Barış Gücü de aracılık yaptı ve ateşkes yapıldı. Kuşatma ikinci gün kaldırıldı.”

(Ali Taşkıran, 1964) 1940

Büyükkonuk

“ İlk arpışma 15 Şubat 1964’te oldu. Karaağaçlı bir mücahit görev icabı Poli’ve giderken Rumlar tarafından yakalandı. zerinde bir tabanca bulunduğu bahanesiyle onu Rum polisine götürmüşlerdi. Bu olaya çevredeki köyler tepki gösterdi ve köy halkı heyecanlandı. Mücahit’in serbest bırakılmasını istiyor ama netice alamıyorduk. Bunun zerine Altıncık köyü olarak ana yolun üzerine barikat kurarak ilk geçen aracı durdurup içinde bulunan 7 Rum’u rehine aldık. Bu Rumlar’ın ikisi beraberlerinde Tomson tipi silahta taşıyorlardı.

Kısa bir süre sonra Poli Rumlar’ı haber göndererek rehinelerin serbest bırakılmasını istediler. Aksi halde köye saldıracıklarını bildirdiler. Biz de Mcahitlerimizin serbest bırakıldıktan sonra yedi Rum’u bırakacağımıza dair bir yanıt verdik.

Rumlar 15 Şubat 1964 gecesı saat 21’de köyü sararak köye ateş etmeye başladılar. Mücahitler kararlılıkla karşı koydu. Rumlar köye giremeyeceklerini anlayınca, 2 saatlik bir çarpışmadan sonra geri çekildiler. Ertesi gün yeniden geldiler fakat yine bir şey yapamadılar. Altıncık’a giremeyeceklerini anlayınca başka yollara başvurdular. Baf’tan bir otobüsle Limasol’a doğru gitmek için yola çıkan 50 Türk’ rehine olarak aldılar ve Altıncık’taki 7 Rum serbest bırakılmadan bu 50 kişinin serbest bırakılmayacağını söylediler.

İngilizlerin aracılığı ile anlaşma yapıldı. Alınan Türk rehinelerin serbest bırakılacağı vaadi ile Altıncık köyü 7 Rum’u serbest bıraktı. Ancak Rumlar anlaşmaya uymadılar. Lefkoşa’da Türk tarafında tutuklu bulunan dört Rum polisinin de serbest bırakılmasını istediler. Yeniden Lefkoşa’da st makamlar arasında müzakerelere başlandı ve 2 gün süren çalışmadan sonra tüm rehineler serbest bırakıldı.

İkinci arpışma 4 Mart 1964’te oldu. Bir köylü arazide davarını beklerken, Rumlar onu alıp götürmeye çalıştı. Bunu gören Mücahitler

Rumlar'a ateş açtı. Kısa bir süre içinde yüzlerce Rum toplandı ve çarpışma başladı. İki saat kadar süren çarpışma İngiliz askerlerinin araya girmesiyle durduruldu. İngilizler köylüyü izinsiz av tüfeği ileri süren Rumlar'a teslim etti. Rumlar onu tutukladı ve 3 ay hapsedtikten sonra bıraktı. Av tüfeğine de el koydu.

Bu çarpışma esnasında bir başka mücahit hayvanlarına bakmak için Gudi köyüne doğru bakan mevziden bir ara dışarı çıktı. Gudi köyü yönünden, Rumlar ona ateş açarak şehit ettiler.

(Kemal Oyuncu, 1964) 1940

Mağusa

“ Aralık 1963’ten sonra olaylar başladı. 1964’te silahlar yeraltından çıktı. Rumlar’la mücadeleler başladı. Silahlarda kurşunlar bitiyordu, bazı arızalar oluyordu. Ben o zaman Sosyal Hizmetler Dairesinin Müdürüydüm ve bu mevki altında köylere giderdim. Köylere giderken tamir edilen silahları da götürür ve komutanlara teslim ederdim. Bir gün Baf sancaktarıyla konuşurken Poli’nin çok silaha ve mühimmata ihtiyacı olduğunu söyledi. Ne yapalım diye sordu. Ben de ona götürmekten başka çaremiz yok dedim. Arabamın arkasına tabanca, kurşun, makineli tüfek her ne lazımsa doldurduk ve yola çıktık. Giderken Türk arabalarının birbiri arkasında durduğunu ve barikatların olduğunu gördük. Rum polisi yoklama yapıyordu. Ben doğrudan orada bulunan bir kahveye gittim. Oradaki çavuş beni gördü ve yanıma gelip hatırımlı sordu. Birlikte kahve içtik. Ben çavuşa içki getirmelerini söyledim. Hemen getirdiler nokta. Hep birlikte içmeye başladık. Bana sen bizimle içki içiyorsun, bunu sizinkiler duyarsa seni öldürürler dedi. Bende öldürürlerse öldürsünler dedim. Şimdi ölsem ne fark eder, sonra ölsem ne fark eder, ölüm ölüm değil mi dedim.

Böylelikle onları atlattık. Tutuklanmaktan kurtulduk. Daha sonra sağ salım silahları Poli’ye götürdük.

Bu atlatma olayı da şöyle oldu; benim cemaatler arası mücadelelerden önce hatırı sayılır bir mesleğim vardı. Türkler’le de Rumlar’la da ahabtım. Rumlar’ın da Türkler’in de bana karşı saygıları büyüktü. Silahları taşıma konusunda mesleğimde bana yardımcı oldu.

Başka bir zaman Baf'ta yer sarsıntısı olmuş bir çok ev yıkılmıştı. Ben köylülere battaniye götürürdüm. Battaniyelerin arasında tüfekler taşırdım.”

(Murat Hüsni Önad, 1964) 1920

Mağusa

“ 9 Mart 1964’te kasaba çarpışmaları oldu. Rum kesiminde kalan bazı aileler Türk kesimine geldiler ve tanıdıklarının yanına yerleştiler. Mesela benim evime 8 aile yerleşmişti. Toplam 20 kişi kadar vardık. Biz bunların yemelerini, içmelerini her türlü ihtiyaçlarını tedarik edecektik.

Bir güm bir varil keselim, içine su dolduralım ki içebilsinler dedik. Ben varili kesmek için bahçeye geçtiydim. Birde bakarım başucumda silahlı nacaklı Rumlar. Aldılar bizi bahçenin öbür tarafına götürsünler ve dövsünler. Giderken ben yola atladım ve bağırmaya başladım. Barış gücü, polis, halk geldi. Bazı Rumlar biz bu adamı tanırız, iyi adamdır dediler. Poliste aynı şeyi söyledi ve kurtulduk.”

(Murat hüsnü Önad, 1964) 1920

Mağusa

“ 15 Temmuz 1974'te Başpiskopos'u cumhurbaşkanlığından düşürdükleri gün Lefkoşa'daydım. Yanımda üç de Türk vardı. Rum tarafından seyrek seyrek silah sesleri çıkmaya başladı. Gittik sonra silah sesleri çoğalıyordu. Mühendisin babası Rumca olarak sordu, 'Ali sizin tarafta mı sesler?' Baktım Rum tarafından gelir.

Arabasının radyosunu açtı, Rum radyosu sustu. Bayrak radyosuna koy dedim. Buldu, henüz bir şarkı bitmeden, Teyit olmayan bir habere göre darbeciler Makarios'u öldürdü dedi. Anlamadı, ne oldu dedi. Bilinmeyen bir nedenden dolayı darbeciler Makarios'u öldürdü. Düşerkenden bayıldı.

Sağ salim bizim tarafa geçelim dedik. İki mevzi arasına gelirken, 1 manga, 12 kişi başlarında 1 Rum teğmen duyarımda şöyle der, dikkat edin ben size ateş aç demeden ateş açmayın.

Fırladık Türk tarafına. Amca yasaktır buradan geçemezsiniz dedi. Gittik sonra top sesleri de çoğaldı. Kendisine çocuksun, tecrübesizsin komutana haber bildir dedim. Komutanına bildirdi, komutan yok geçemezler dedi. Türk olduğumuzu söyleyince bıraktılar. Evimize geldik. Hanım da eve geldi buluştuk. Ben daha sonra mücahit olarak görev aldım.

Aynı gün gelen emirle, terhis olanlarda dahil tüm mücahitler göreve çağrılır. Ben de Onbaşı rütbemle mücahitlik görevine yeniden başlarım.

15-16-17-18-19 Temmuz'da kimse bir mermi atmadı. 19 Temmuz gecesi radyodan Rum'u dinlerken- taşasın yeni cumhurbaşkanı Samson diyordu. O anda gökyüzüne dünya kadar mermi atıldılar. Tüylerim kalktı. 20 Temmuz'a bağlayan gece, atış

serbest dediler. O akşam da çıkartma oldu. 1 ay daha koşuşturduk tepeleri temizledik.

(Ali Hoca, 1974) 1940

Göçmenköy

“ 1974’te K r nyne ve Tatlısu olaylarında genç, yaşı tam 90 kişı katledildi. Yaşıların  zerine benzin döküp yakmışlardı. Rumların bu acımasızca davranışlarından tek bir kişı kurtulmuştu. O da dağdan sürünerek başka bir köye sığındı ve orada ki Türkler’le irtibata geçti. Oraya tesadüfen Barış Gücü gelmişti. İngiliz  slerine gittikten sonra oraya bilgi vermişti. Ancak Rumlar hemen kamp kurup, kimseyi bırakmadılar. Bu olaylar olduğu sırada biz Limasol’daydık ve muhasara altındaydık. Hiçbir zaman kendi bölgemizden dışarı  ıkamıyorduk. Rumlar devamlı baskı yapıyorlardı. Hiçbir gıda maddesi bile bize vermiyorlardı. Hiçbir şey yapmamıza imkan vermiyorlardı.

Türkiye’den gelen Erkin gemisiyle her türlü erzak bizim bölgemize Birleşmiş Milletler nezaretinde dağıtılıyordu. Türkiye’nin desteği ile ayakta durmaya çalışıyorduk. Rumlar bize karşı silahlanıp saldırıya geçmişlerdi. Birçok şehit vermiştik. Rumlar çok güçlüydü. Ama bu güce karşı direnmeye çalışıyorduk. Ancak direnmemize karşı esir düştük. Az kişı olduğumuz için başka seçeneğimiz kalmadığı için teslim olduk. Bütün halk olarak hepimizi esir aldılar. Bizi esir aldıktan sonra bizi büyük dikenli tarlaların içine götürdüler. G t rd kleri yerde birçok korku ve dehşet yaşadık. Daha sonra Türk bölgesini ateşe vermeye başladılar, korku içindeydik. Ertesi gün bizi Rum okullarına götürdüler. Orada da çok büyük korku yaşadık. Hepimiz biraradaydık.

Benim 5  ocuğum vardı. Biri büyük diğerleri küçüktü. Çocuklarımı bir anda alıp götürdüler. Nereye götürdüklerini bilmiyordum. Ne diyeceğimi ne yapacağımı bilmiyordum. Biz ise Rum ve Yunanlı askerlerin elinde kalmıştık. Rumlar neyimiz varsa çıkarmamızı ve önlerine koymamızı söylediler. Bizde hemen çıkarıp önlerine koyduk. Elimizde hiçbir şeyimiz yoktu. Ne yapacağımızı

bilmiyorduk. Savunmasız ve masum bir şekilde düşünüyorduk. Ne yapacağımıza karar veremiyorduk.

Rum subayı bizi öldürmeleri için Rum askerlerine emir vermişti. Başka bir subay ise bizim öldürülmememizi istiyordu. Çünkü eğer bizi öldürürlerse Türkler'inde onların esir olan askerlerini öldürebileceklerini düşünüyorlardı. O nedenle bizi öldürmek yerine koz olarak kullanmaya karar verdiler. Bizde öleceyik diye çok büyük bir korku yaşıyorduk. Öldürmeme kararını verdikten sonra sıcaklığın içinde yaya olarak 4-5 km yürüttüler. Esir düştüğümüz için kimimiz çıplak, kimimizin ayakları çıplak asfaltın üzerinde yürüyorduk. Biz ise ne yapacaklar diye düşünüyorduk. Uzun bir yürüyüşten sonra bizi Limasol futbol sahasının içine soktular. Limasol futbol sahasında iki tane İngiliz kamyonu ve içinde İngiliz askerleri bulunmaktaydı. Biz İngiliz askerlerini görünce bizi öldürmeyecekler diye düşünüp rahatlamıştık.

Limasol sahasında tam 15 gün korku ve dehşet içinde yaşamıştık. Rumlar bize barbar olduğumuzu ve hepimizi öldüreceklerini söylüyorlardı.

Limasol sahasında bir şehit vermiştik. Ayrıca bize acımasızca davranıp bazı arkadaşlarımızı hiç acımadan dövüyorlardı. Verdikleri sular o kadar sıcaktı ki içilmiyordu. Bize işkence yapmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Her gece bize küfür ediyorlardı. Durmadan bizi öldüreceklerini söylüyorlardı. Bir parça ekmekten başka hiçbir şey vermiyorlardı.

Daha sonra bizi alıp Limasol'daki okulun içine koydular. Okulda mermerlerin üzerinde yatıyorduk. Okulda da futbol sahasındaki gibi zalimce davranıyorlardı. Rumlar ailelerimize sövüp bize bağıyorlardı.

Birgün arkadaşımız tuvalete gitmek istemişti. Rum askeri ise ona silahının dipçığıyle vurduğundan 2 metre yere doğru çakılmıştı. Hepimiz korku içinde olayları izliyor hiçbir şey yapamıyorduk. Elimiz kolumuz bağlıydı.

(Muharrem Saldıray, 1974) 1935

Mağusa

“ 20 Temmuz 1974’te I. Barış Harekatı oldu. Orada bizim sancaktarımız vardı. Kod ismi Sadettin idi. Çarpışmadan sonra teslim olmak zorunda kaldık. Biz sancaktarı sakladık, koruduk.

Ben Bayraktarın emriyle, sancaktarın sorumluluğunu elime aldım. Ben yalnız onun emri yetmez diyerek bir de halkın desteğini alayım dedim ve toplantı tertitledim. Toplantıda durumumuzun son derece nazik olduğunu ve örgütlenmemiz gerektiğini belirttim. En azından 5 kişilik bir komisyon kuralım dedim. Komisyon seçildi ve ben başkan oldum. Yani hakimi, hekimi, öğretmeni, mebusu bütün hepsinin başına geçtim. Bunları her bakımdan idare ettik. Kuzeye gelene kadar Baf’ın ve Güney Kıbrıs’ın Türk sorumlusu bendim.

Buraya gelirken M.K. Atatürk’ün heykelini de getirdim. Bu Güzelyurt’ta dikili olan heykeldir. Bu heykel Baf’ta dikiliydi. Rumlar’la anlaşarak onlara para ödeyerek bu heykeli getirdim.”

(Murat Hüsnü Önad, 1974) 1920

Mağusa

“ Sene 1974, Yunan contasının Kıbrıs Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios’a karşı yaptığı darbe üzerine hareketlenmeler başladı. Kıbrıs’taki Türk alayının ve mücahit askerlerin hazırlık durumuna geçmesine müteakip seferlerin de bağlı oldukları birliklere katılmaları da başladı. Ben de seferiydim ve Girne Boğazı bölgesinde ki birliğime katıldım.

24 Temmuz gece yarısı saat 3’te Türkiye’nin buraya asker çıkaracağı bildirildi. Büyük bir heyecanla o vakti beklemeye başladık. Denktaş radyodan saat 5’te Türkiye’nin çıkarma yapacağını bildirdi. Kıbrıs’ta ileri saat uygulaması olduğundan yanlış anlaşılma oldu. Türkiye askeri adaya saat 6’da çıkaracaktı. Bu durum Kıbrıs mücahitlerinin aleyhine olabilirdi. Sonuçta biz, 1 saat gecikmeyle çıkarmaya şahit olduk. Denktaş adanın her tarafından Türk askeri çıkarma yapacak diye bildiriler yayınlamaktaydı. Bu bildirileri Kıbrıs Bayarak Radyosundan yapmaktaydı. Halbuki Türkiye çıkarmayı yalnız Girne’den planlamıştı. Denktaş’ın Rumlar’ı yanıltıcı bildirileri Rumlar’ı büyük bir şaşkınlık ve telaş içine düşürmüştü. Sabah saat 5’te Türk askeri çıkarma bölgesine hakim olan tepeleri top atışına tutmuştu. Türk jetleri güneşin ilk ışıklarıyla stratejik bölgeleri, Rum asker kamplarını bombalamaya başladı. O esnada bulunduğum bölge olan 101 evler kalesinin (St. Hillarion Kalesi) üzerinden, Türk helikopterlerinin geçişi başladı. Her helikopter 10 Türk hava komandosunu Boğaz bölgesine indiriyordu. Başımın üzerinden geçen helikopterleri teker teker saymağa başlamıştım. Ve 76 helikopterin geçtiğini belirlemiştim. Türk helikopterleri kale üzerinden emniyet için de geçmekteydiler. Çünkü helikopterlerin yanılmaması için iki kale arasına çok büyük ebatla dev Türkiye bayrağı asılmıştı. Türk helikopterleri önceden planlanmış bu durumun bilincindeydi.

Askerleri paraşütle bırakan helikopterler hemen geri dönüyorlardı. Tekrar asker getirmek için Türkiye'ye gidiyorlardı. Bu olayları film seyreder gibi kale mazgallarından (pencere) arkadaşlarımla izliyordum. Bu esnada 2 Rum hücumbotunun Girne limanından Türk firkateynlerine doğru saldırıya geçmeleri üzerine büyük bir heyecana kapıldım. İki küçük hücumbotun koskoca firkateynlere zarar vereceği hissine kapılmıştım. Birkaç dakika sürmeden 2 Rum hücumbotunun biri dumanlar içerisinde geri dönüyordu. Çünkü Türk firkateyninin ilk atışından isabet almıştı. Diğer de kaçıp hemen geri döndü. Boğaz'a indirilen bir tabur hava komando birliği tam teçhizatlı olarak kaleye tırmanıp bize ulaştılar. Bir kısmı Boğaz'da saklandı. Hedefleri bizdeki Doğruiyol tepesinden, düşman kuvvetlerinin elinde olan Keskinsirt tepesine hücum edip düşmanı o mevkiilerden uzaklaştırarak denizden çıkan birliklere köprübaşını kuracaklardı. Çünkü Girne'deki çıkarma yapan askerlerle Boğaz'a inen askerler arasında kopukluk vardı. Bu köprübaşı kurulup kopukluk giderilecekti. Tabur komutanımız Cemil Erun Yarbay durumu çok vahim görüyordu. Keskinsirt'a yapılacak hücumda askerin büyük bir çoğunluğunun kırılacağını tahmin ediyordu. Keskinsirt'taki Rumlar'ı püskürtmek için vadiye inmek gerekiyordu. Bu da çok büyük bir tehlike doğuracaktı.

Keskinsirt bölgelerinin önceden uçaklar tarafından bombalanmasına rağmen rüzgarın etkisiyle atılan tüm bombalar hedefe vurmayıp Zeytinlik köyünün yakınlarına düşüyordu. Tabur komutanı hücum emrini yerine getirmek zorunda olduğundan ağır zaiyatı da önlemek düşüncesiyle emri geceye erteledi. Fakat gece olmadan Doğruiyol tepesi karşısında ki güçleri tarafından yoğun bir ateş altına alınmıştık. Karşı tepki olarak Ciklos Rum kampı

bombalandı, oradan kaçan askerler şimdiki Boğaz piknik alanına saklandı. Akşamleyin ise doğru Şahin tepesine doğru tırmanmaya başladılar. Saat gece 9'da düşman askerlerinin Doğruiol tepesini ele geçirmeleriyle beraber, Rumlar aydınlatma fişegi atıyor, biz Doğruiol tepesine girdik mesajını Keskinsirt tepesindeki birliklerine ateşi kesin diye iletiyordu. Doğruiol tepesini zapteden Rumlar, Türkiye ile haber kurulan muhabere istasyonlarını, oradaki nöbetçiyi vurarak aldılar. St. Hillarion'un Şahintepe üzerindeki Kadifekule bölümü de düşman kuvvetlerinin eline geçmiştir. Kısacası bizler kale içerisinde düşmanlar tarafından çembere alınmıştık. Düşmanın girdiği yerlerde ki Türk mücahitler kaleye sığınmışlardı. Yalnız Kadife Kulede telefon başında olan Ali Bey isminde ki öğretmen şehit edilmişti. Doğruiol tepesinden kaçma fırsatı bulamayan 16 Türk mücahit esir alınmıştı. Bu olan olaylar karşısında tabur komutanından şöyle bir emir aldık:" Düşman kaleye girerse karargahtaki bütün evraklar yakılacak, düşmanla son mermiye kadar çarpışılacak ve son mermi de kendimiz için saklanacak."

Tabur karargahını terk ederek kalenin orta bölümündeki avluya indik ve mazgallardan düşmanı seyretmeye başladık. Rumlar'ın top mermilerinden ateşlenen Doğruiol tepesinde yangın çıkmıştı ve geceyi aydınlatıyordu. Gece tam saat 21'de Doğruiol'un alt kısmındaki bir tabur Türkiye askeri (Hava indirmeyle saklanıp, önceden gözlenmiş olan) tam siper olarak bekleyip yangınla beraber hücumu kalkıyor. İki koldan Doğruiol'a doğru hücum edildi. Sabah saat 9'da düşman önümüze katılarak vadi kolayca geçildi ve Keskinsirt!a kadar ulaşıldı. Oradaki Rumlar'da önümüze katılarak kaçmak zorunda kaldılar. Türk askeri Rumlar'ı Karmi bölgesine kadar kovaladı. Artık Köprübaşı az bir zaiyatla kurtulmuştu.

Daha önce belirttiğimiz gibi 16 kişi esir düşmüştü. Bunlardan biri kaçıp kaleye sığındı. Bu arkadaş bize şunları anlatmıştı: “ Esir olan mücahitlerin önce kasaturayla boğazından kan alıp yaladılar. Türk kanı içeceğiz diyorlardı. Türk mücahitlerine zorla birbirlerine vurdurttular. Yarıya kadar soyup haç biçiminde üst üste koyarak kurşuna dizdiler. Düşman birliğinin komutanları İstanbullu, çok iyi Türkçe bilen Rumlar’dandı. Bu subaylar Türkçe şarkılar ve türküler söyleyerek hücum esnasında Türk komandolarının gizlendikleri yerden açığa çıkmalarına sebep oldular ve bir Türk komandosunu bu hile ile şehit ettiler. Bu olayı anlata Mustafa isminde bir Türk mücahidiydi.

Ben sabahleyin yaralanan Türk askerlerini ziyarete gittim, sayıları 22 kadardı. Çok şehit beklerken şehit sayısının 7 olduğunu öğrendim. Öyle bir hücum ortamında bu kadar az şehit verilmişti. Buna esir alınıp öldürülen 15 mücahidi ve Kadife kaledeki öğretmeni de eklersek toplam 23 şehit vermiştik. Düşmandan da pek çok ölen olmamıştı. Çünkü taktik icabı kısırılmayarak önleri açık bırakılmış ve erken kaçmaları sağlanmıştı. Köprübaşını kurmak ve en erken zamanda kurtulmak için böyle yapıldı.

(Oğuz Metiner, 1974) 1943

Ortaköy

ŞAHİS ADLARI DİZİMİ

Cevdet Çuvalcıoğlu – 6

Emin Dirvana – 7

Fethi Ata – 6

YER ADLARI DİZİMİ

- Akıncılar – 11
Alayköy – 7
Altıncık – 16
Arpalık – 11
Badrofan – 11
Baf – 5, 8 10, 15, 16, 18, 19, 26
Boğaz – 27
Güzelyurt – 26
Karaağaç – 16
Körünye – 23
Larnaka – 5
Lefkoşa – 5, 16, 24
Limasol – 5, 8, 21
Mağusa – 5
Poli – 16, 18
Tahtakale – 4, 6
Tatlısu - 23